

REPOZYTORIUM CENTRUM OTWARTEJ NAUKI

OTWARTOŚĆ, DOSTĘPNOŚĆ, SZYBKOŚĆ,
WSPÓŁPRACA, INNOWACYJNOŚĆ CEON REPOZYTORIUM

Izabela Kalwarczyk
Centrum Otwartej Nauki
ICM, Uniwersytet Warszawski

Dziedziny i instytucjonalne repozytoria Open Access są od lat standardowym narzędziem dystrybucji wiedzy naukowej na świecie. Umożliwiają naukowcom dzielenie się rezultatami pracy badawczej ze wszystkimi zainteresowanymi, bez barier stawianych przed tradycyjny system wydawniczy. Również w Polsce otwarty dostęp zyskuje coraz większe uznanie i popularność. Aby ułatwić jego realizację, zostało otwarte Repozytorium Centrum Otwartej Nauki, adresowane do całego polskiego środowiska naukowego.

W repozytorium są udostępniane różnego rodzaju materiały naukowe, takie jak artykuły (zarówno niepublikowane i nierecenzowane - preprinty, jak i te, które przeszły proces recenzji i zostały opublikowane - postprinty), książki, materiały konferencyjne, raporty czy rozprawy doktorskie. Dostęp do materiałów zgromadzonych w repozytorium jest otwarty.

Repozytorium jest oparte o popularne oprogramowanie do tworzenia otwartych repozytoriów DSpace, dostosowane do lokalnych potrzeb przez programistów z ICM UW. Jest zgodne z opracowanym przez Open Archive Initiative (OAI) protokołem pobierania metadanych, dzięki czemu materiały są łatwe do odnalezienia poprzez wyszukiwarki i serwisy gromadzące informacje o zasobach naukowych w formie cyfrowej. Repozytorium jest elementem sieci europejskich otwartych repozytoriów naukowych.

Korzyści dla autora, wynikające z deponowania publikacji naukowych w repozytorium:

- > zwiększenie widoczności publikacji;
- > ułatwienie wyszukiwania publikacji (np. poprzez wyszukiwarki takie jak Google Scholar);
- > wzrost cytowań;
- > promocja osiągnięć autora;
- > ułatwienie komunikacji z czytelnikami i innymi naukowcami;
- > ułatwienie wykrywania plagiatów;
- > trwałe archiwizacja i bezpieczne przechowywanie materiałów;
- > udział w rozwijaniu nowoczesnych narzędzi komunikacji naukowej.

Deponowanie publikacji w repozytorium jest darmowe, proste i nie zabiera dużo czasu - wystarczy kilka minut, aby udostępnić swój tekst czytelnikom na całym świecie.

Zapraszamy do korzystania z repozytorium, dostępnego pod adresem <http://depot.ceon.pl>, naukowców ze wszystkich instytucji naukowych i badawczych w Polsce.

W razie pytań, prosimy o kontakt pod adresem repozytorium@ceon.pl.

NOWOŚCI WYDAWNICZE

>> **Błażej Cichy**
*Institute of Control and
Computation Engineering, University
of Zielona Góra*
**Tytuł: Analysis and Control
of Multi-dimensional (nD) Spatio-
temporal Systems with Non-causal
Spatial Variables**
*stron 151, Wydawnictwo
Uniwersytetu Zielonogórskiego, 2012*

Głównym tematem pracy pt. „Analysis and Control of Multi-dimensional (nD) Spatio-temporal Systems with Non-causal Spatial Variables” (tytuł pracy w języku polskim brzmi „Analiza i sterowanie czasoprzestrzennych systemów wielowymiarowych (nD), nieprzyczynowych ze względu na zmienne przestrzenne”) odnosi się do analizy stabilności i syntezy sterowania liniowych procesów powtarzalnych (ang. Linear Repetitive Processes (LRP)), a także do iteracyjnego sterowania z uczeniem (ang. Iterative Learning Control (ILC)).

Liniowe procesy powtarzalne mogą być rozpatrywane jako podklasa układów 2D, tj. takich gdzie istnieją dwa niezależne kierunki przesyłania informacji, a wszystkie funkcje są funkcjami dwóch zmiennych. W przypadku procesów powtarzalnych kierunki przetwarzania informacji są następujące: z pasa (iteracji) na pas i wzdłuż pasa (iteracji). Procesy powtarzalne opisują zjawiska występujące w przyrodzie i technice, które mają naturę powtarzalną, tzn. taką, gdzie dana czynność powtarza się wielokrotnie. Aparat liniowych procesów powtarzalnych jest z powodzeniem używany do opisu wielu procesów fizycznych i przemysłowych (wydobycie węgla, walcowanie metalu), do sterowania przepływem danych w sieci internet i metod algorytmicznych (iteracyjne sterowanie z uczeniem) dla potrzeb, np. robotyki.

W odróżnieniu od układów klasycznych (1D), w układach 2D matematyczna definicja przyczynowości jest bardziej skomplikowana. Najsilniejsza jej forma, tzw. przyczynowość w prawej górnej ćwiartce traktuje obie zmienne tak jakby miały charakter czasowy. Jako, że przeważnie tylko jedna zmienna ma charakter czasowy ta forma przyczynowości nie jest niezbędna. Dzieje się tak w przypadkach układów opisanych układami równań różniczkowych o pochodnych cząstkowych, czyli o parametrach rozłożonych. Układy takie można traktować jako systemy z dynamiką czasoprzestrzenną i znajdują one wiele zastosowań w modelowaniu zjawisk fizycznych spotykanych w technice, jak równania falowe, przewodnictwa cieplnego, czy też równania Lagrange'a. Okazuje się, że dyskretyzacja za pomocą metody skończonych różnic prowadzi do układów o charakterze procesu powtarzalnego, lecz niespełniającego wymogu przyczynowości, choć należy tu dodać, iż rekurencyjność jest zachowana. Jest to związane z faktem, iż dynamika układu w danej próbie, pasie czy iteracji nie zależy tylko od jednego punktu z iteracji poprzedniej, jak to jest w klasycznych procesach powtarzalnych, a od pewnego skończonego okna punktów. Procesy takie zostały nazwane pseudofalowymi. W wypadku, gdy okno to pokrywa się z całym pasem, mamy do czynienia z procesem z efektem „wygładzania”. Procesy takie znajdują również samoistne zastosowania, nie tylko jako efekt dyskretyzacji układów o parametrach rozłożonych, np. w sterowaniu napędami dysków twardych lub w sterowaniu robotami.

W omawianej pozycji dokonano nowego opracowania syntezy sterowania dla klasycznych procesów powtarzalnych. Powstały one w wyniku wprowadzenie nowych praw sterowania o strukturze procesu pseudofalowego i z „wygładzaniem”. Nowe prawa sterowania umożliwiają efektywniejsze sterowanie procesami powtarzalnymi w stosunku do klasycznego prawa sterowania (dotychczas stosowanego), gdzie informacja była pobierana tylko z jednego poprzedniego wyliczonego punktu. Zastosowanie nowych praw umożliwiło znalezienie odpowiedniego sygnału sterowania pozwalającego na stabilizację procesu, w tych przypadkach, gdy nie jest możliwe zastosowanie klasycznych praw sterowania.

W pracy dokonano także analizy stabilności i syntezy sterowania (z uwzględnieniem niepewności) dla procesów powtarzalnych pseudofalowych i z „wygładzaniem” (2D) oraz procesów planarnych (3D). Dokonano również opracowania metody iteracyjnego sterowania z uczeniem dla klas układów o dynamice czasoprzestrzennej. W pracy wykorzystane zostały metody liniowych nierówności macierzowych (ang. Linear Matrix Inequalities (LMI)) mające wiele zalet w przypadku układów wielowymiarowych (nD) oraz narzędzia umożliwiające rozwiązywanie tak postawionych zadań np. w środowiskach Matlab i Scilab.

Przedstawiana pozycja to 151 stron, na którą składa się sześć rozdziałów. W rozdziale pierwszym przedstawiono zakres i tematykę pracy. Podano też aspekty teoretyczne i praktyczne pracy. W rozdziale drugim podano podstawowe informacje na temat procesów powtarzalnych. Przedstawiono ideę iteracyjnego sterowania z uczeniem. Podano podstawowe informacje o dyskretyzacji równań różniczkowych o pochodnych cząstkowych metodą różnic skończonych. Rozdział podsumowują podstawowe informacje na temat liniowych nierówności macierzowych. W rozdziale trzecim przedstawiono analizę stabilności i syntezy sterowania (również z uwzględnieniem niepewności) dla procesów powtarzalnych o dynamice czasoprzestrzennej, tj. dla procesów pseudofalowych i procesów z efektem „wygładzania” (2D). Dokonano syntezy sterowania dla klasycznych procesów powtarzalnych z zastosowaniem nowych praw sterowania o strukturze pseudofalowej i z „wygładzaniem”. Warunki na testy stabilności i sterowania zostały sformułowane w postaci liniowych nierówności macierzowych. W rozdziale czwartym przedstawiono analizę stabilności i syntezy sterowania (również z uwzględnieniem niepewności) dla procesów powtarzalnych pseudofalowych planarnych (3D). Warunki na testy stabilności i sterowania zostały sformułowane w postaci liniowych nierówności macierzowych. Uzupełnieniem są także rezultaty numeryczne. W rozdziale piątym przedstawiono iteracyjne sterowania z uczeniem dla procesów powtarzalnych pseudofalowych powstałych w wyniku dyskretyzacji równań różniczkowych o pochodnych cząstkowych metodą różnic skończonych. Zastosowano metodę jawną i niejawną (tzw. metoda Cranka - Nicolsona). Omówiono szereg możliwości podkreślając wady oraz zalety jakie dają nam oba podejścia. Warunki na testy stabilności i sterowania zostały sformułowane w postaci liniowych nierówności macierzowych. Analogicznie jak w poprzednich rozdziałach analiza została poparta przykładami numerycznymi. W ostatnim szóstym rozdziale dokonano podsumowania i wskazano na przyszłe kierunki badań.

Opracowanie
Błażej Cichy oraz Marek Sawerwain

» **Świadomość językowa w komunikowaniu**, red. Magdalena Steciąg, Marian Bugajski, ss. 342, B5, oprawa broszurowa, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2012, cena: 25,00 zł

Tom *Świadomość językowa w komunikowaniu* jest kontynuacją cyklu po-

święconego zagadnieniom związanym z komunikacją (językową), realizowanego przez Zakład Komunikacji Językowej Uniwersytetu Zielonogórskiego. W pierwszej prezentowanej przez nas publikacji zbiorowej *Norma a komunikacja*, która ukazała się trzy lata temu, podjęliśmy próbę wielowątkowej charakterystyki współczesnej normy komunikacyjnej. W tym tomie, którego autorzy są przedstawicielami różnych ośrodków naukowych, tradycji i postaw badawczych, zmierzaliśmy się z kolejnym ważnym pojęciem i problemem współczesnej komunikacji.

Refleksja nad świadomością językową ma w językoznawstwie długą tradycję. Pojęcie to nie jest jednak monolitem - wręcz przeciwnie: wraz z ewolucją myślenia o języku i samym językoznawstwie jako dyscyplinie, której przedmiotem jest język, ale która pozostaje w ścisłych związkach z innymi dyscyplinami, zmienia się optyka postrzegania świadomości językowej. Pisze o tym w otwierającym nasz tom tekście Krzysztof Maćkowiak, autor książki *U źródeł polskiej świadomości językowej (X-XV wiek)*, która - jak się przekona uważny Czytelnik - okazała się ważną inspiracją dla wielu uczestników prezentowanej publikacji zbiorowej.

Świadomość językowa tradycyjnie rozpatrywana jest w ujęciu preskryptywnym, w ścisłej zależności od pojęcia normy językowej (wręcz jako świadomość normy, czyli tego, co w języku wolno, a co jest zabronione; co poprawne, a co niepoprawne) i w kręgu zagadnień związanych z działalnością kulturalnojęzykową. Trzeba jednak zaznaczyć, że choć ujęcie to znajduje w niniejszym tomie reprezentację, na przykład w artykule o rodzajach świadomości językowej, o stanie i potrzebach współczesnego poradnictwa językowego, o etykietce językowej w korespondencji między wykładowcą a studentem czy w normatywnej ocenie wypowiedzi komentatorów sportowych itd., to zwykle nie jest ono wyłączne.

» **Szkice o godności człowieka**, red. Marek Piechowiak, Tomasz Turowski, ss. 201, B5, oprawa broszurowa, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2012, cena: 20,00 zł

Niniejszy tom zawiera opracowania dotyczące filozoficznej koncepcji godności człowieka. Autorzy mieli za zadanie podjąć problematykę tego, co dla człowieka

specyficzne, co decyduje o jego wyjątkowości, co pozytywnie wyróżnia go w sposób, który skłania nas do mówienia o człowieku, że jest kimś, a nie czymś, że jest osobą. I nie chodzi tu wyłącznie o same słowa i nazwy (choć i one - jako wypracowane w kulturze narzędzia „oswajania” świata - nie są bez znaczenia), ale przede wszystkim o refleksję nad człowiekiem jako osobą. Rzeczą drugorzędą jest, czy to, co wyjątkowe, nazwiemy „godnością” czy w inny sposób.

Cele, które przyjęli poszczególni autorzy, nie obejmują wprost próby odpowiedzi na pytanie, czym jest godność. Niemniej jednak, przygotowując teksty do druku, daleki byłbym od przekonania, że ich wartość, wyczerpuje się w prezentacji sposobów jej pojmowania. Nie mogłem oprzeć się myśli, że referowane poglądy, mimo dużej różnorodności i znacznych odmienności kontekstów teoretycznych (i nie tylko teoretycznych), w których występują, dotyczą tego samego. Jako redaktor (wraz z Tomaszem Turowskim) tego tomu będę w pełni usatysfakcjonowany, jeśli jego lektura przyczyni się do wyrobienia przekonania, że debata na temat godności nie jest debatą na temat pojęcia czy tworu kulturowego, ale jest debatą o czymś czy - raczej - o kimś; lub do przekonania, że jak dawniej, tak i dziś można i warto zastanawiać się nad sprawami dla człowieka fundamentalnymi, a zastanawiając się nad nimi, można i warto wychodzić poza ujęcia jednostronne, choćby były zaopatrzone w certyfikat zapewniający o tym, że są rezultatem najnowszych zdobyczy nauki.

» **Qualität des Lebens und Qualität der Schule. Wohlfühlen in der Schule aus der Sicht Beteiligten**, ed. Iris Mortag, Inetta Nowosad, ss. 320, A5, oprawa twarda, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Leipzig-Zielona Góra 2012, cena: 23,00 zł

Dieses Buch ist der dritte Band einer trinationalen Lehrbuch-Reihe zum Thema „Qualität des Lebens – Qualität

der Schule“, welches im Rahmen eines dreijährigen ERASMUS-Intensivprogramms entstanden ist. Es ist der deutschsprachige Beitrag in diesem polnisch-tschechisch-deutschen (trinationalen) Projekt, welches von den Universitäten Uniwersytet Zielonogórski (PL), Univerzita Hradec Králové (CZ) und Universität Leipzig (D) von 2009 bis 2012 mit künftigen Lehrerinnen und Lehrern durchgeführt wurde. Nachdem in einem ersten Band in polnischer Sprache und in einem zweiten Band in tschechischer Sprache die jeweils nationale Perspektive auf „Lebensqualität und Schulqualität“ aufgezeigt wurde, soll mit dem nun dritten Band das Themenspektrum insbesondere um die schulpädagogische Fragestellung erweitert werden. Damit soll zugleich ein Beitrag zum besseren Verständnis von Schul- und Unterrichtsprozessen mit Blick auf die Zufriedenheit und das Wohlbefinden von Schülern, Lehrern und Eltern im schulischen Kontext geleistet werden. Es werden Ansätze dargestellt, wie Schul- und Unterrichtsqualität und Lebensqualität vereinbart werden können.

» **Joanna Dudek, Problem unaukowania etyki. Teoretyczne i normatywne aspekty twórczości Marii Ossowskiej**, ss. 320, B5, oprawa broszurowa, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2012, cena: 33,00 zł

Istnieje wiele powodów, aby Maria Ossowska doczekała się monografii i poświęconej jej twórczości ujętej z perspektywy programu unaukowania etyki. Dorobek uczzonej uzyskał miejsce nie tylko historyczne w dziejach metaetyki, psychologii moralności, socjologii moralności, ale również wśród różnorodnych systemów moralnych. Wypracowane programowo przez uczoną metody i sposób podejścia do zagadnień moralnych pozwoliły na zastosowanie poprawnej naukowo argumentacji etycznej do poszczególnych dziedzin etyki. Wskazała ona na złożone związki między opisem a oceną, na relację między etyką opisaną a normatywną, na to jaką postać powinna mieć edukacja etyczna. W wielostopniowym procesie unaukowania etyki dostrzegła szansę integracji teorii moralnej z praktyką moralną, oraz etyki z etosem.

Potrzebna jest zarówno rekonstrukcja teorii moralnej, jak i poglądów normatywnych Marii Ossowskiej, co umożliwiłoby próbę całościowego ujęcia jej twórczości z powyższej perspektywy [...]. Celem niniejszej rozprawy są rozważania na temat możliwości zastosowania antropologiczno-epistemologicznej perspektywy ujmowania etyki, natomiast ustalenie historycznego wkładu Marii Ossowskiej w tworzenie podstaw metaetyki stanowi tło i pretekst do tej refleksji.

» **Notions of the Self. The search for identity in the East Central Europe in the 18th**

century, eds. Dariusz Dolański, Agnieszka Pufelska, ss. 198, B5, oprawa broszurowa, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra-Potsdam 2012, cena: 35,00 zł

This volume is a result of nearly 10-year-long academic cooperation between the University of Potsdam and the University of Zielona Góra in the area of research on the 18th century and the Enlightenment. Researchers of the period from other academic institutions in France, Ireland, Russia, Poland and Belarus, which remain in cooperation with the two abovementioned universities, have been invited to participate in this particular project.

The volume contains studies of the eighteenth-century history, particularly in the context of the Enlightenment, concerning the area of widely comprehended East-Central Europe, from Silesia in the west to Russia in the east, and from Poland in the north to Slavonic territories in the south. These studies are chiefly related to the eighteenth-century knowledge, self-image and the depiction of the outside world, as well as to the perception of this area from the perspective of the West. This central focus is accompanied by deliberations on the formalisation of intellectual life, as well as on social structure and mobility.

» **Elżbieta Kołodziejaska, Przy herbacie. Rozmowy z Edwardem Hajdukiem**, ss. 181, B5, oprawa twarda z obwolutą, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2012, cena: 29,00 zł

Książka składa się z dwóch części. Pierwsza to spotkanie z Mistrzem, czyli zapisy wielogodzinnych rozmów

z Profesorem o tym, czym żyje dzisiejszy świat, nie tylko nauki. Rozpoczynamy od tematów dotyczących edukacji, jej efektywności, wzorów relacji nauczyciel - uczeń. Dyskutujemy o języku ludzi nauki i polityki. Przyglądamy się wzorom konsumpcji, przywództwa oraz naszym narodowym przywarom. Rozmowy kończymy marzeniami o czasie wolnym, gdyby taki można było mieć. Inspiracją do podjęcia różnorodnych tematów, odbiegających od zainteresowań naukowych mojego rozmówcy, była niebywała erudycja i ciekawość świata, jaką się wyróżnia.

Druga część książki to rozmowy o Mistrzu, czyli zapis spotkania z tymi, którzy w swojej karierze zawodowej zetknęli się z Profesorem Edwardem Hajdukiem. Przy czym to zetknięcie się skutkowało ich awansem zawodowym. Moi rozmówcy bowiem to dziś profesorowie Uniwersytetu Zielonogórskiego, najbliżsi współpracownicy *Jubilata*, a dawniej jego studenci, doktoranci. To także osoby, które towarzyszyły Mu w czasie pełnienia funkcji kierowniczych, wspomagając Go w administracyjnych zadaniach.

Z zapisów rozmów można odczytać tylko to, co zostało wypowiedziane, nie można usłyszeć brzmienia głosu, jego zawieszenia, zobaczyć wyrazu twarzy, zamyślenia, uśmiechu, i wszystkich innych gestów, które dopełniają wypowiedź. Ta niemożność zachęciła mnie do uzupełnienia tej pracy moim prywatnym portretem Profesora. Prowadząc rozmowy przy herbacie, Jego ulubionym napoju, budowałam z wypowiedzi, gestów, intonacji portret. Przedstawiam ów portret zamiast zakończenia w nadziei, iż zrekomensuję brak typowej faktografii i zostanie przyjęty przez Mistrza i czytelników z życzliwością.

zebrała
Izabela Bohdanow
Oficyna Wydawnicza